

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

SAŽETAK PRESUDE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

PRETRESNO VIJEĆE

Haag, 22. novembar 2017.

Sažetak presude Pretresnog vijeća Ratku Mladiću

U nastavku je sažetak presude koju je danas pročitao sudija Orije.

Na današnjem zasjedanju Vijeće izriče presudu u ovom predmetu. Vijeće naglašava da će na ovom zasjedanju iznijeti samo rezime svojih konstatacija. Ovaj sažetak ni na koji način ne predstavlja dio presude. Jedini mjerodavni prikaz konstatacija Vijeća nalazi se u pismenoj presudi koja će biti na raspolaganju nakon ovog pretresa.

Protiv optuženog Ratka Mladića Optužnica je podignuta 24. jula i 16. novembra 1995. Uhapšen je u Srbiji 26. maja 2011., gotovo 16 godina nakon podizanja prvih optužnica. Suđenje mu je počelo 16. maja 2012., a izvođenje dokaza trajalo je više od četiri godine. Strane u postupku iznijele su završne riječi u periodu od 5. do 15. decembra 2016.

Vijeće je zasjedalo tokom 530 dana suđenja, tokom kojih su mu predočena svjedočenja 592 svjedoka i gotovo 10.000 dokaznih predmeta. Vijeće je takođe formalno primilo na znanje približno 2.000 činjenica o kojima je presuđeno.

Optuženom se sudilo po 11 tačaka Optužnice, za zločine koje je, prema navodima, počinio u svojstvu komandanta Glavnog štaba vojske republike bosanskih Srba, poznate i pod nazivom VRS, u periodu od 12. maja 1992. do 30. novembra 1995. U Optužnici se optuženi tereti po dvije tačke za genocid i po pet tačaka za zločine protiv čovječnosti, i to za progon, ubistvo, istrebljivanje, deportaciju i nehumano djelo prisilnog premještanja. Optuženi se u Optužnici takođe tereti po četiri tačke za kršenje zakona i običaja ratovanja, i to za ubistvo, za djela nasilja s primarnim ciljem širenja terora među civilnim stanovništvom, protivpravne napade na civile i uzimanje talaca. Geografski okvir Optužnice obuhvata Sarajevo, Srebrenicu i 15 opština u Bosni i Hercegovini.

Tužilaštvo navodi da je optuženi učestvovao u četiri udružena zločinačka poduhvata, odnosno UZP-a, koje ću sada sažeto izložiti.

www.icty.org

Pratite MKSJ na [Facebooku](#), [Twitteru](#) i [YouTubeu](#)

Služba za medije/komunikacije

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. Netherlands
Tel.: +31-70-512-8752; 512-5343; 512-5356

Prvo, sveobuhvatni UZP, čiji je cilj bio trajno uklanjanje Muslimana i Hrvata s područja u Bosni i Hercegovini na koja su Srbi polagali pravo, počinjenjem krivičnih djela za koja se tereti u Optužnici, uključujući genocid, progone, istrebljivanje, ubistvo, nehumano djelo prisilnog premještanja i deportaciju.

Drugo, UZP vezan za Sarajevo, čiji je cilj bio širenje terora među civilnim stanovništvom provođenjem kampanje snajperskog djelovanja i granatiranja, uključujući - kako se tereti Optužnici - putem ubistva i djela nasilja s primarnom svrhom širenja terora među civilnim stanovništvom i protivpravnim napadima na civile.

Treće, UZP vezan za Srebrenicom, čiji cilj je bio eliminacija bosanskih Muslimana u Srebrenici putem krivičnih djela za koja se tereti u Optužnici, uključujući genocid, progone, istrebljivanje, ubistvo, nehumano djelo prisilnog premještanja i deportaciju.

Četvrto, UZP vezan za uzimanje talaca, čiji cilj je bio uzimanje pripadnika UN-a za taoce kako bi se NATO spriječio da izvrši vazdušne napade na vojne ciljeve bosanskih Srba, počinjen putem krivičnog djela uzimanja talaca, kao ratnog zločina.

Pred toga, tužilaštvo optuženog tereti za planiranje, podsticanje, naređivanje i/ili pomaganje i podržavanje krivičnih djela za koja se tereti u Optužnici. Konačno, tužilaštvo optuženog takođe tereti kao nadređenog, na osnovu člana 7(3) Statuta.

Vijeće će sada ukratko sažeti svoje zaključke.

Vijeće će započeti iznošenjem svojih činjeničnih i pravnih konstatacija u vezi s bazom zločina za svaki dio predmeta, a zatim će prijeći na zaključke u vezi s odgovornošću optuženog.

Vijeće je konstatovalo da je tokom cijelog perioda na koji se odnosi Optužnica postojao oružani sukob na teritoriju Bosne i Hercegovine, što je uslov iz člana 3 Statuta.

Vijeće će se sada osvrnuti na dio predmeta u vezi s Opštinama. Vijeće je konstatovalo da su u nekoliko opština počinjena ubistva koja su predstavljala zločin protiv čovječnosti i kršenje prava i običaja ratovanja.

Vijeće je konstatovalo da su mnoge žrtve ubijene prije, za vrijeme i nakon napada bosanskih Srba na nesrpska sela. Okolnosti su bile strašne; oni koji su pokušali da odbrane svoje domove bili su suočeni s nemilosrdnom silom. Izvršavana su masovna pogubljenja, a neke žrtve su podlegle nakon premlaćivanja. Mnogi od počinitelaca koji su zarobili bosanske

Muslimane pokazivali su malo ili nimalo poštovanja za ljudski život i dostojanstvo. Na primjer:

Dana 31. maja 1992., ili približno tog datuma, snage bosanskih Srba okupile su grupu muškaraca, bosanskih Muslimana, u blizini Vrhpoljskog mosta u opštini Sanski Most. Četvorica su ubijena na putu do mosta. Kada su došli na most, bosanski Muslimani bili su prisiljeni da jedan po jedan skaču u rijeku. Kada su bili u vodi, snage bosanskih Srba su otvorile vatru i ubile najmanje 28 bosanskih Muslimana, od kojih su svi bili muškarci, uključujući jednog maloljetnika i dva starija čovjeka. Preživio je jedan muškarac.

U julu 1992. godine, 24 zatočena bosanska Muslimana ugušila su se za vrijeme prevoza iz zatočeničkog centra Betonirka u logor Manjača. Stražari u Betonirci oduzeli su boce s vodom i natjerali neke zatočenike da konzumiraju sol prije putovanja koje je trajalo devet sati. U kamionima je bilo vruće, bili su pretrpani i pokriveni ceradama, a zatočenici nisu dobili vodu. U pokušaju da prežive, neki od njih pili su sopstveni urin i bušili rupe u ceradama da bi došli do vazduha, ali su s tim prestali kada su im zaprijetili policajci iz pratnje. Kada su stigli u logor Manjača, oni za koje se smatralo da nisu zdravi vraćeni su u kamion kada je Božidar Popović, komandant logora, rekao: [citiram] 'Vratite govna natrag. Mrtvi mi ne trebaju' [kraj citata].

Vijeće je konstatovalo da neka od tih ubistava predstavljaju istrebljivanje kao zločin protiv čovječnosti. Na primjer:

Dana 25. jula 1992., ili približno tog datuma, policija i pripadnici VRS-a uperili su mitraljez na ulaz Prostorije broj 3 u logoru Keraterm, u kojoj su držali velik broj zatočenika. Tokom noći, u sobu je ubačeno neko hemijsko sredstvo, što je među zatočenicima prouzrokovalo paniku i nagnalo neke od njih da pokušaju izaći. Prostorija je osvijetljena reflektorima, a vojnici i stražari su na zatočenike koji su izlazili otvorili vatru iz automatskog oružja i mnoge od njih ubili. Zatim su pucali na zatočenike koji su bili u prostoriji, uključujući i na neke koji su pokušavali da se sakriju. Te noći, vojnici i stražari ubili su 190 do 220 zatočenika.

Vijeće je konstatovalo da su u mnogim opštinama počinjeni deportacija i prisilno premještanje. Što se tiče uslova u periodu na koji se odnosi Optužnica, Vijeće je konstatovalo, na primjer, da su, počevši od 12. maja 1992., lokalne vlasti u opštini Kotor Varoš bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima nametnule ograničenje kretanja koje je provodio VRS. U junu i julu 1992., u opštini su počinjena i ubijanja, protivpravna zatočenja, kao i djela nečovječnog postupanja. Vijeće je konstatovalo da su dijelovi muslimanskog i hrvatskog stanovništva, uključujući žene i djecu, prisilno iseljeni iz opštine Kotor Varoš u

periodu od juna do novembra 1992. Vijeće je konstatovalo da su deportacija i nehumano djelo prisilnog premještanja kao zločin protiv čovječnosti počinjeni u opštinama Banja Luka, Bijeljina, Foča, Ilidža, Ključ, Kotor Varoš, Novi Grad, Pale, Prijedor, Rogatica, Sanski Most, Sokolac i Vlasenica.

Što se tiče optužbe za progon, Vijeće je konstatovalo, između ostalog, da su mnoge žrtve bile podvrgnute protivpravnom zatočenju i okrutnom i nečovječnom postupanju na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi. Na primjer:

U više zatočeničkih logora, uslovi su bili užasni. Hrane i vode nije bilo dovoljno, što je u nekim slučajevima dovelo do teške pothranjenosti i smrti. Sanitarni uslovi bili su sasvim neadekvatni. Zatočenicima je često bilo dozvoljeno da sanitarne prostorije koriste samo jednom dnevno, a nikakva pažnja nije bila posvećena higijeni ili sprečavanju širenja bolesti. Zatočenike su često premlaćivali, ponekad predmetima poput mesinganih boksera i željeznih šipki. Medicinska njega takođe je bila neadekvatna.

Zatočenici su bili primoravani da jedan drugog siluju i da međusobno vrše druge ponižavajuće polne radnje. Mnoge bosanske Muslimanke koje su bile protivpravno zatočene, silovane su. Na primjer:

U jednoj kući u opštini Foča, koja je bila poznata kao Karamanova kuća, redovno i brutalno je silovano nekoliko grupa žena i djevojčica, od kojih su neke imale tek 12 godina. Žrtve su ponekad davali pojedinim vojnicima, a nekad su ih tjerali da imaju polne odnose s više muškaraca. Jedna svjedokinja je u svom svjedočenju izjavila da ju je neki vojnik odveo na neku proslavu i da im je tu prišao optuženi koji je tog vojnika upitao da li je svjedokinja njegova [citiram] 'Hercegovka' [kraj citata], a zatim se direktno obratio svjedokinji i pitao je da li joj je [citiram] 'bolje nego u Alijinoj državi' [kraj citata].

Vijeće će sada razmotriti tačku 1, genocid u šest opština. Genocid obuhvata činjenje zabranjenih djela s namjerom da se uništi, u cijelosti ili djelimično, neka zaštićena grupa kao takva. Ta zabranjena djela mogu da obuhvataju ubijanje ili nanošenje teških tjelesnih ili duševnih povreda. U ovom slučaju, zaštićene grupe bili su bosanski Muslimani i bosanski Hrvati. Vijeće je utvrdilo da je velik broj bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u nekim od tih opština bio podvrgnut ubijanju i/ili teškim tjelesnim ili duševnim povredama.

Vijeće je zatim ispitalo posebnu namjeru fizičkih izvršilaca. Većina članova Vijeća je, uz suprotno mišljenje sudije Orića, odnosno moje mišljenje, konstatovala da su fizički izvršioc i u opštinama Sanski Most, Vlasenica i Foča, kao i izvjesni izvršioc i u opštinama Kotor Varoš i Prijedor, namjeravali da bosanske Muslimane u tim opštinama unište kao dio zaštićene

grupe. Vijeće je zatim razmotrilo da li je ciljani dio grupe činio značajan dio zaštićene grupe i zaključilo da su bosanski Muslimani koji su bili ciljani u svakoj od opština činili relativno mali dio te zaštićene grupe i da nisu ni na koji drugi način predstavljali njen značajan dio. Shodno tome, Vijeće se nije uvjerilo da je jedini razuman zaključak taj da su fizički izvršiocu posjedovali traženu namjeru da unište značajan dio zaštićene grupe bosanskih Muslimana.

Vijeće će sada govoriti o dijelu predmeta koji se odnosi na Sarajevo. Počevši od sredine maja 1992. do novembra 1995. godine, VRS, a posebno Sarajevsko-romanijski korpus, poznat i pod nazivom SRK, namjerno je granatama i snajperskim hicima gađao civilno stanovništvo Sarajeva, i to često na lokacijama koje su imale malo ili nimalo vojnog značaja. Usljed toga, stotine civila su ubijene, a hiljade povrijeđene. Mnogi od njih su bili ustrijeljeni dok su obavljali svakodnevne aktivnosti kao što su šetnja sa svojom djecom, donošenje vode, prikupljanje drva ili odlazak na pijacu. Na primjer:

Dana 18. novembra 1994., pripadnik SRK-a ustrijelio je jednu ženu, bosansku Muslimanku, dok je sa svojom djecom išla ulicom. Metak joj je prošao kroz stomak i pogodio njenog sedmogodišnjeg sina u glavu i usmrtio ga.

Dana 5. februara 1994., pripadnici Sarajevsko-romanijskog korpusa su granatirali pijacu Markale, uslijed čega je poginulo 68 ljudi, a više od 140 ih je bilo povrijeđeno. Skoro sve žrtve su bile civili i među njima je bilo žena, djece i staraca.

Tokom 1994. i 1995. godine, Sarajevsko-romanijski korpus napadao je Sarajevo modifikovanim avionskim bombama, izuzetno nepreciznim oružjem koje je pri udaru imalo razoran učinak. Shodno tome, Vijeće je konstatovalo da korištenje modifikovanih avionskih bombi predstavlja neselektivne napade na civile i civilno stanovništvo u cjelini.

Vijeće je razmotrilo prirodu, način, vrijeme, lokacije i trajanje tih snajperskih i artiljerijskih napada i konstatovalo da je namjera izvršilaca, koji su svi bili pripadnici Sarajevsko-romanijskog korpusa, bila da gađaju civile i da na neselektivan način granatiraju grad. Ljudi u Sarajevu su pretrpjeli teške nevolje; nestašice osnovnih potrepština kao što su hrana, voda, gas i struja bile su im redovne. Bili su prisiljeni da žive u stanju neprestane opasnosti. Svaki put kad bi oni, ili njihovi najbliži, izašli iz kuće, pitali bi se da li će se naći na nišanu snajperske ili artiljerijske vatre. Uzevši sve to u obzir, Vijeće je utvrdilo da su pripadnici SRK-a namjeravali da šire teror među stanovnicima Sarajeva i da je terorisanje bilo primarna svrha snajperskog djelovanja i granatiranja. Vijeće je konstatovalo da su pripadnici SRK-a počinili ubistvo, protivpravne napade na civile i terorisanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja; te ubistvo kao zločin protiv čovječnosti.

Vijeće će sada razmotriti dio predmeta koji se odnosi na Srebrenicu. Dana 8. marta 1995., Radovan Karadžić je izdao Direktivu broj 7 i naredio Drinskom korpusu da [citiram] 'stvari[] uslove totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljnjeg opstanka i života mještana u Srebrenici' [kraj citata]. Dana 31. marta 1995., Mladić je potpisao Direktivu broj 7/1 kojom je Direktiva broj 7 pretočena u operativne vojne zadatke i u kojoj se poziva na izvođenje strateške operacije protiv enklave. Približno 15 do 20 dana prije nego što je zauzeo grad Srebrenicu, VRS je sačinio plan pod nazivom "Krivaja-95" za napad na enklavu, s namjerom da ona nestane, da bude ispražnjena od stanovništva i da se prisilnim uklanjanjem stanovništva, bosanskih Muslimana, to područje pretvori u srpsku teritoriju.

Napad VRS-a započeo je 6. jula i njegovi pripadnici su već 11. jula ušli u grad Srebrenicu. Tokom napada, VRS je započeo kampanju spaljivanja kuća bosanskih Muslimana i džamija. Hiljade bosanskih Muslimana, među kojima je najviše bilo žena, djece i staraca, pobjegle su u Potočare kako bi se sklonile u objektu koji su koristile Zaštitne snage UN-a, poznate pod nazivom UNPROFOR. Velika većina vojno sposobnih muškaraca, bosanskih Muslimana, pobjegla je pješice iz enklave u pokušaju da se domogne Tuzle.

Na dan 12. jula 1995., u Potočarima se okupilo 25.000 do 30.000 civila, bosanskih Muslimana, od kojih su njih pet posto bili vojno sposobni muškarci. Uslovi u bazi UNPROFOR-a i oko nje bili su strašni: vladala je oskudica hrane i vode i nedostajalo je sanitetskog materijala. Ljudi su bili iscrpljeni i uplašeni. Srpske snage su stvorile zastrašujuću atmosferu tako što su granatirale u blizini baze i odvodile ljude, od kojih se neki više nikad nisu vratili.

Dana 11. i 12. jula 1995., u hotelu "Fontana" u Bratuncu održana su tri sastanka između VRS-a, oficira Nizozemskog bataljona UNPROFOR-a i osoba koje su bile izabrane da predstavljaju bosanske Muslimane, i na tim sastancima se razgovaralo o onome što je opisano kao evakuacija civilnog stanovništva u Potočarima. Razgovaralo se i o ispitivanju muškaraca u dobi od 16 do 60 godina koje je vršio VRS u potrazi za počiniocima ratnih zločina. Dana 17. jula 1995., potpisan je dokument u kojem se navodi da će VRS i policijske snage republike bosanskih Srba, pod nadzorom i u pratnji UNPROFOR-a, [citiram] 'evakuisati' [kraj citata] civile u opštinu Kladanj.

U periodu od 12. do 14. jula 1995., VRS i Ministarstvo unutarnjih poslova, poznato kao MUP, organizovali su prevoz približno 25.000 bosanskih Muslimana, uglavnom žena, djece i staraca, iz srebreničke enklave na teritoriju pod kontrolom Armije Bosne i Hercegovine, u konvojima autobusa i kamiona. Vojnici, bosanski Srbi, su sistematski odvajali vojno sposobne muškarce, bosanske Muslimane, koji su pokušavali da se ukrcaju. Među tim odvojenim muškarcima bilo je i dječaka koji su imali tek 12 godina, kao i ljudi starijih od 60

godina. To odvajanje često je bilo agresivno. Ljudima koje su prevozili rekli su da će muškarci, bosanski Muslimani, doći kasnije. Oni nikada nisu došli.

Muškarce, bosanske Muslimane, koje su odveli iz Potočara, zatočili su u privremenim zatočeničkim objektima, a kasnije su ih, zajedno s drugima koji su zarobljeni iz kolone ljudi koji su bježali pješice, autobusima odvezli na razna mjesta pogubljenja u opštinama Srebrenica, Bratunac i Zvornik. Vijeće je konstatovalo da su mnoge od tih muškaraca i dječaka, dok su čekali da budu pogubljeni, psovali, da su ih vrijeđali, prijetili im, tjerali ih da pjevaju srpske pjesme i tukli ih. Snage bosanskih Srba, prvenstveno pripadnici VRS-a, sistematski su poubijali nekoliko hiljada muškaraca i dječaka, bosanskih Muslimana, pri čemu su veliku većinu njih poubijali u roku od samo nekoliko dana, u periodu od 12. do 17. jula 1995. Vijeće će sada opisati neke konkretne primjere. Dana 13. i 14. jula 1995., u skladištu u Kravici izvršeno je pogubljenje približno 1.000 nenaoružanih muškaraca, bosanskih Muslimana, među kojima je bilo djece i staraca. Dana 16. jula 1995., izvršeno je pogubljenje po kratkom postupku 1.000 do 1.200 civila, bosanskih Muslimana, na Vojnoj ekonomiji Branjevo. Prije pogubljenja, nekima od njih su vezali ruke, stavili im poveze preko očiju i natjerali ih da se mole [citiram] "kao muslimani" [kraj citata]. Istog dana, u Domu kulture u Pilici izvršeno je pogubljenje približno 500 muškaraca, bosanskih Muslimana, i dviju žena.

Tokom nekoliko sedmica u septembru i početkom oktobra 1995., visoke starješine VRS-a i MUP-a pokušavale su da prikriju svoje zločine tako što su iz nekoliko masovnih grobnica ekshumirali posmrtnu ostatku žrtava i te ostatke ponovo pokopali na udaljenijim područjima u opštinama Zvornik i Bratunac. Njihov pokušaj da prikriju pokolje u Srebrenici na kraju nije bio uspješan.

Vijeće je konstatovalo da su snage bosanskih Srba u operaciji ubistva više hiljada bosanskih Muslimana iz Srebrenice učestvovala s diskriminatornom namjerom, tako da to predstavlja krivično djelo progona. Za neke od tih incidenata ubistva konstatovano je da predstavljaju istrebljivanje. Pretresno vijeće je takođe konstatovalo da nekoliko incidenata za koje se tereti u Optužnici predstavljaju nehumano djelo prisilnog premještanja.

Vijeće će sada govoriti o navodu o genocidu u Srebrenici, za koji se tereti po tački 2 Optužnice. Vijeće je utvrdilo da su fizički izvršiocu počinili zabranjena djela, iznesena u pravnoj definiciji genocida, ubijanja i nanošenja teških tjelesnih i duševnih povreda nad bosanskim Muslimanima iz Srebrenice.

Vijeće je zatim ispitalo posebnu namjeru fizičkih počinitelja. Kao što je detaljno objašnjeno u Presudi, Vijeće je konstatovalo da su fizički izvršiocu namjeravali da unište bosanske

Muslimane u Srebrenici, koji su činili začajan dio zaštićene grupe. Vijeće je, shodno tome, konstatovalo da su nad bosanskim Muslimanima u Srebrenici i njenoj okolini počinjena krivična djela genocida, progona, istrebljivanja i ubistva, kao i nehumano djelo prisilnog premještanja.

Vijeće će se sada osvrnuti na dio predmeta koji se odnosi na taoce. U periodu od 25. maja do 24. juna 1995., vojnici i oficiri VRS-a, uključujući pripadnike vojne policije, kao i civilne policije bosanskih Srba, zarobili su i zatočili 260 do 400 vojnih posmatrača UN-a, poznatih pod nazivom UNMO, i pripadnika UNPROFOR-a u Bosni i Hercegovini. Vojni posmatrači UN-a koje su zarobili pripadnici policije predati su pod nadzor VRS-a. Neki su, katkada pod prijetnjom oružjem, bili lisicama ili lancima vezani na lokacijama koje su bile od strateškog vojnog značaja, dok su drugima rekli da će ih ubiti ako NATO bude izvodio daljnje vazdušne udare. Neke pripadnike UN-a su snimali video-kamerama. Prijetnje su bile direktno upućivane i dužnosnicima UN-a. Pripadnici UN-a bili su zatočeni kako bi se, pored ostalog, izvršio pritisak na NATO da obustavi vazdušne udare. U periodu od 2. do 24. juna 1995., VRS, i konkretno optuženi, naredio je da se pripadnici UN-a puste na slobodu, u skladu s naređenjem koje je izdao Karadžić.

Počinioci su znali da vojni posmatrači UN-a i pripadnici UNPROFOR-a, kad su bili zarobljeni i zatočeni, nisu bili aktivni učesnici u neprijateljstvima i da imaju pravo na zaštitu iz zajedničkog člana 3 Ženevskih konvencija. Vijeće je konstatovalo da su ta djela predstavljala krivično djelo uzimanja talaca, kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo prema članu 3 Statuta.

Vijeće će sada razmotriti odgovornost optuženog u odnosu na svaki udruženi zločinački poduhvat naveden u Optužnici.

Vijeće je konstatovalo da je optuženi bio na raznim položajima u Jugoslovenskoj narodnoj armiji i da je počevši od 12. maja 1992. bio na dužnosti komandanta Glavnog štaba vojske republike bosanskih Srba, odnosno VRS-a. Na toj dužnosti je ostao barem do 8. novembra 1996.

Što se tiče sveobuhvatnog udruženog zločinačkog poduhvata, Vijeće je zaključilo da je od 1991. do 30. novembra 1995. postojao UZP s ciljem da se bosanski Muslimani i Hrvati trajno uklone s teritorije Bosne i Hercegovine na koju su bosanski Srbi polagali pravo, putem progona, istrebljivanja, ubistva, nehumanih djela prisilnog premještanja i deportacije. Ocijenivši, između ostalog, izjave, govore i ponašanje optuženog i rukovodstva bosanskih Srba, kao i djela koja su izvršili fizički počinioci, Vijeće je konstatovalo da dokazi ne idu u

prilog zaključku da je krivično djelo genocida bilo dio cilja sveobuhvatnog udruženog zločinačkog poduhvata.

Među učesnicima sveobuhvatnog udruženog zločinačkog poduhvata bili su Radovan Karadžić, Momčilo Krajišnik, Biljana Plavšić, Nikola Koljević, Bogdan Subotić, Momčilo Mandić i Mićo Stanišić.

Mnoge zločine navedene u Optužnici počinile su jedinice koje su korištene kao sredstvo za ostvarenje sveobuhvatnog udruženog zločinačkog poduhvata. Među njima su bili pripadnici VRS-a, MUP-a i Teritorijalne odbrane pod nadzorom Ministarstva odbrane bosanskih Srba, razne paravojne grupe i pripadnici regionalnih i opštinskih vlasti.

Vijeće će se sada osvrnuti na odgovornost optuženog za krivična djela za koja je konstatovano da su počinjena u dijelu predmeta koji se odnosi na opštine. Da bi utvrdilo doprinos optuženog, Vijeće je razmotrilo djela optuženog za vrijeme postojanja sveobuhvatnog UZP-a, posebno djela optuženog u odnosu na VRS, s obzirom na to da su mnogi od glavnih počinilaca zločina bili pripadnici VRS-a. U periodu od maja 1992. do 1995. godine, optuženi je izdavao naređenja na osnovu kojih je formiran i organizovan VRS i njegovi organi. Optuženi je takođe neposredno učestvovao u operacijama VRS-a, što potvrđuju redovni izvještaji, sastanci i inspekcije, i izdavao je naređenja i operativne direktive jedinicama VRS-a, kao i drugim grupama.

Optuženi je komandovao i rukovodio jedinicama VRS-a, a nekim od njih izdao je zadatak da sarađuju s MUP-om. Optuženi je bio u direktnom kontaktu s članovima rukovodstva u Srbiji i članovima Generalštaba vojske Savezne Republike Jugoslavije kako bi obezbijedio da vojne potrebe VRS-a budu zadovoljene. Optuženi se takođe u nekoliko navrata obratio Skupštini bosanskih Srba i govorio o pitanjima u vezi s političkom platformom rukovodstva bosanskih Srba, a često je i davao prijedloge političarima, bosanskim Srbima, u vezi s tim kako da se postave tokom mirovnih pregovora kako bi postigli prvobitno definisane strateške ciljeve.

Nadalje, optuženi je počevši od 10. aprila 1994. uveo stroga ograničenja dostave humanitarne pomoći civilnom stanovništvu tako što je svim jedinicama VRS-a naredio da smjesta blokiraju sve aktivnosti UNPROFOR-a i humanitarnih organizacija na teritoriji republike bosanskih Srba.

U periodu od septembra 1992. do barem marta 1995., optuženi je uveo i održavao kontrolisani i centralizovani sistem širenja propagande protiv bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana. Optuženi je takođe davao namjerno obmanjujuće izjave sredstvima javnog informisanja i predstavnicima međunarodne zajednice u vezi s počinjenim zločinima.

Djela optuženog su u tolikoj mjeri doprinijela počinjenju zločina da, bez njih, ti zločini ne bi bili počinjeni na takav način. S obzirom na to, Vijeće je konstatovalo da je optuženi svojim postupcima u značajnoj mjeri doprinio postizanju zajedničkog cilja da se, činjenjem krivičnih djela progona, istrebljivanja, ubistva, deportacije i nehumanog djela prisilnog premještanja, Muslimani i Hrvati trajno uklone s teritorije u Bosni i Hercegovini na koju su Srbi polagali pravo.

Vijeće je uzelo u obzir značajan doprinos optuženog ostvarenju cilja sveobuhvatnog udruženog zločinačkog poduhvata, kao i njegove izjave, a posebno njegovo često korištenje pogrđnih izraza za bosanske Muslimane i bosanske Hrvate, te njegovo izražavanje privrženosti ideji etnički homogene republike bosanskih Srba, i to čak i na teritorijama na kojima je ranije postotak stanovnika nesrpske nacionalnosti bio velik. Vijeće je konstatovalo da je optuženi bio svjestan da će nad bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima biti počinjena krivična djela deportacije, prisilnog premještanja kao nehumanog djela, ubistva, istrebljivanja i progona i da je namjeravao da ta krivična djela budu počinjena. Vijeće je konstatovalo da je optuženi dijelio namjeru za ostvarenje zajedničkog cilja sveobuhvatnog UZP-a i da je ta namjera kod njega postojala već 12. maja 1992. Stoga, on je, počevši od 12. maja 1992., bio učesnik sveobuhvatnog udruženog zločinačkog poduhvata.

Vijeće će se sada osvrnuti na udruženi zločinački poduhvat vezan za Sarajevo. Vijeće je konstatovalo da je u periodu od 12. maja 1992. do novembra 1995. postojao udruženi zločinački poduhvat, čiji je primarni cilj bio širenje terora među civilnim stanovništvom putem provođenja kampanje snajperskog djelovanja i granatiranja. Cilj ovog udruženog zločinačkog poduhvata uključivao je počinjenje krivičnih djela terorisanja, protivpravnih napada na civile i ubistva.

Učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu vezanom za Sarajevo bili su pripadnici vojske i političkog rukovodstva bosanskih Srba, a među njima su bili: Radovan Karadžić, Stanislav Galić, Dragomir Milošević, Momčilo Krajišnik, Biljana Plavšić i Nikola Koljević.

Sve zločine za koje se tereti u Optužnici počinile su jedinice Sarajevsko-romanijskog korpusa.

Vijeće će se sada osvrnuti na odgovornost optuženog za krivična djela za koja je utvrđeno da su počinjena u dijelu predmeta u vezi sa Sarajevom. Vijeće je uzelo u obzir djela i propuste optuženog tokom postojanja udruženog zločinačkog poduhvata vezanog za Sarajevo kako bi utvrdilo da li je on u značajnoj mjeri doprinio ovom UZP-u. Vijeće je konstatovalo da je optuženi učestvovao u osnivanju Sarajevsko-romanijskog korpusa i da je

donosio odluke u vezi s ljudstvom u SRK-u; da je u periodu od 1992. do 1995. komandovao jedinicama SRK-a u raznim operacijama; da je tokom opsade primao vojnu pomoć od jedinica vojske Savezne Republike Jugoslavije; da je naređivao proizvodnju i korištenje modifikovanih avionskih bombi u napadima na Sarajevo; i da je u periodu od 1992. do 1995. učestvovao u političkim raspravama s pripadnicima vlasti bosanskih Srba.

Osim toga, optuženi je učestvovao u širenju propagande protiv Muslimana i Hrvata i predstavnicima međunarodne zajednice davao obmanjujuće informacije o zločinima. Optuženi je isto tako takođe često izdavao naređenja za ograničavanje humanitarne pomoći za Sarajevo i nije preduzimao odgovarajuće mjere da spriječi krivična djela ili da provede adekvatne istrage i kazni počinioca krivičnih djela, nad kojima je svima imao efektivnu kontrolu. Djela optuženog su u značajnoj mjeri doprinijela počinjenju zločina u Sarajevu. Svojim postupcima optuženi je značajno doprinio cilju UZP-a vezanog za Sarajevo, ostvarenog počinjenjem krivičnih djela terorisanja, protivpravnih napada na civile i ubistva.

Prilikom utvrđivanja da li je optuženi dijelio namjeru za ostvarenje zajedničkog cilja udruženog zločinačkog poduhvata vezanog za Sarajevo, Pretresno vijeće je razmotrilo izjave i ponašanje optuženog tokom cijelog perioda na koji se odnosi Optužnica. Vijeće je, konkretno, uzelo u obzir to što je optuženi lično rukovodio granatiranjem Sarajeva, izvršenim 28. maja 1992., njegovo učestvovanje u biranju ciljeva i preusmjeravanje vatre s područja na kojima su živjeli Srbi, kao i to i što je komandovao Sarajevsko-romanijskim korpusom i formulisao i izdavao direktive. Nadalje, u proljeće 1995., optuženi je predložio da se Sarajevo bombarduje, eksplicitno zanemarujući bezbjednost civila; a 6. septembra 1995., optuženi je komandi SRK-a naredio da prekine snabdijevanje Sarajeva vodom i strujom, što je stanovnike Sarajeva prisililo da izađu iz svojih domova i da budu izloženi snajperskoj vatri i granatiranju.

Vijeće je konstatovalo da je optuženi imao namjeru da pokrene i provede kampanju snajperskog djelovanja i granatiranja protiv civilnog stanovništva u Sarajevu. Osim toga, Vijeće je konstatovalo da je namjera optuženog bila da se tom kampanjom među civilnim stanovništvom Sarajeva širi teror i da je on namjeravao izvršiti krivična djela terorisanja, protivpravnih napada na civile i ubistva. Vijeće je konstatovalo da je optuženi tu namjeru imao tokom cijelog perioda na koji se odnosi Optužnica. Dakle, on je bio učesnik UZP-a vezanog za Sarajevo.

Što se tiče udruženog zločinačkog poduhvata vezanog za Srebrenicu, Vijeće je konstatovalo da je postojao UZP s primarnom svrhom da se bosanski Muslimani iz Srebrenice eliminišu ubijanjem muškaraca i dječaka, kao i prisilnim premještanjem žena, djece i dijela starijih

muškaraca. Tokom nekoliko dana neposredno prije 11. jula 1995., cilj UZP-a vezanog za Srebrenicu obuhvatao je progon i nehumano djelo prisilnog premještanja, odnosno zločine koji su se događali nakon što je VRS napao enklavu kako bi je ispraznio od stanovništva. Do ranog jutra 12. jula 1995., krivična djela genocida, istrebljivanja i ubistva takođe su postala sredstva za ostvarenje cilja, i to prije nego što je počinjen prvi zločin. S tim u vezi, Momir Nikolić, Svetozar Kosorić i Vujadin Popović raspravljali su ujutro 12. jula 1995. o ubijanjima i mogućim mjestima za pogubljenje, a Tolimir je prvo naredio da logor Batković bude pripremljen za veliki broj zatočenika. Nakon toga, dao je do znanja da se od tog plana odustalo. Ovaj UZP postojao je barem do oktobra 1995., kada su izvršena ponovna pokopavanja u opštinama Zvornik i Bratunac.

Među učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata vezanog za Srebrenicu bili su Radovan Karadžić, Radislav Krstić, Vujadin Popović, Zdravko Tolimir, Ljubomir Borovčanin, Svetozar Kosorić, Radivoje Miletić, Radoslav Janković, Ljubiša Beara, Milenko Živanović, Vinko Pandurević i Vidoje Blagojević.

Zločine za koje se tereti, s izuzetkom zlostavljanja i ubijanja šest muškaraca i dječaka, bosanskih Muslimana, u blizini mjesta Trnovo, počinile su jedinice VRS-a ili MUP-a, koje su u to vrijeme sve bile pod operativnom komandom Drinskog korpusa ili Glavnog štaba. Dakle, učesnici UZP-a koristili su te jedinice za počinjenje zločina u Srebrenici kako bi se ostvario udruženi zločinački poduhvat.

Vijeće će se sada osvrnuti na odgovornost optuženog u vezi s dijelom predmeta koji se odnosi na Srebrenicu. Kako bi utvrdilo da li je optuženi značajno doprinio udruženom zločinačkom poduhvatu vezanom za Srebrenic, Vijeće je uzelo u obzir djela i propuste optuženog u vrijeme postojanja tog UZP-a.

Optuženi je, konkretno, predložio da se unaprijedi Krstić i da on zamijeni Živanovića na položaju komandanta Drinskog korpusa i taj prijedlog je proveden 13. jula 1995.; u periodu od najkasnije 11. jula do 11. oktobra 1995., snagama VRS-a, uključujući Drinski korpus, izdao je više naredjenja u vezi s operacijom u Srebrenici i oko nje; a 11. i 12. jula 1995., izdavao je naredjenja komandantu MUP-a Borovčaninu i njegovim jedinicama. Nadalje, u julu i avgustu 1995., optuženi je davao obmanjujuće informacije o zločinima; i propustio je da preduzme odgovarajuće korake kako bi se zločini spriječili, odnosno kako bi se protiv pripadnika VRS-a i drugih formacija iz sastava srpskih snaga pod njegovom efektivnom kontrolom zbog tih zločina provela odgovarajuća istraga ili kako bi se oni adekvatno kaznili.

Glavni počinioci zločina koji su bili sastavni dio udruženog zločinačkog poduhvata vezanog za Srebrenicu bili su pripadnici VRS-a ili MUP-a. Optuženi je tokom operacije u Srebrenici i

nakon nje rukovodio i komandovao i jedinicama VRS-a i jedincama MUP-a. Djela optuženog u tolikoj su mjeri doprinijela počinjenju zločina da oni bez njih ne bi bili počinjeni na takav način. Stoga je Vijeće konstatovalo da je optuženi značajno doprinio tome da cilj UZP-a vezanog za Srebrenicu bude ostvaren počinjenjem krivičnih djela genocida, progona, istrebljivanja, ubistva i nehumanog djela prisilnog premještanja.

Prilikom utvrđivanja da li je optuženi dijelio namjeru da se ostvari zajednički cilj udruženog zločinačkog poduhvata vezanog za Srebrenicu, Vijeće je razmotrilo njegove izjave i ponašanje tokom zauzimanja enklave. To je uključivalo, između ostalog, njegovu ulogu na sastancima u hotelu "Fontana" 11. i 12. jula 1995. i njegovo prisustvo na sastanku s oficirima VRS-a i MUP-a u Komandnom centru u Bratuncu 13. jula 1995., na kojem se raspravljalo o zadatku ubijanja, odnosno likvidacije muslimanskih muškaraca u blizini Konjević Polja. To je takođe uključivalo njegova naređenja od 12. jula 1995. o razdvajanju muškaraca, bosanskih Muslimana, od žena, djece i starijih, kao i njegovo prisustvo tokom okupljanja bosanskih Muslimana u Potočarima 12. i 13. jula 1995., te tokom odvajanja muškaraca, bosanskih Muslimana. Konačno, Vijeće je uzelo u obzir i to da je optuženi negirao da su u Srebrenici počinjeni zločini, kao i to da je on preduzeo mjere za širenje obmanjujućih informacija i spriječio medije da doznaju što se tamo događa.

Vijeće je nadalje uzelo u obzir i prisustvo optuženog na fudbalskom igralištu u Novoj Kasabi i na livadi kod Sandića 13. jula 1995., gdje je držano nekoliko hiljada muškaraca, bosanskih Muslimana, kao i njegova obmanjujuća uvjerenja da će oni biti odvedeni u Bratunac na razmjenu.

Vijeće je konstatovalo da je, počevši najkasnije 1994. i tokom cijelog jula 1995., optuženi dao brojne izjave o tome da se treba osvetiti bosanskim Muslimanima iz Srebrenice, čemu je dodao da bi [citiram] 'davno njih nestalo' [kraj citata] da se oko njih nije angažovala međunarodna zajednica. Osim toga, u nekoliko navrata tokom sastanaka u hotelu "Fontana" izjavio je da bosanski Muslimani iz Srebrenice mogu [citiram] 'ostati ili nestati' [kraj citata] i [ponovo citiram] 'opstati ili nestati' [kraj citata].

Na osnovu gore navedenog, Vijeće je konstatovalo da je optuženi imao namjeru da se bosanski Muslimani iz Srebrenice eliminišu ubijanjem muškaraca i dječaka, te prisilnim odvođenjem žena, djece i dijela starijih muškaraca, i to putem počinjenja genocida, progona, istrebljivanja, ubistva i nehumanog djela prisilnog premještanja. Vijeće je konstatovalo da je jedini razumni zaključak taj da je optuženi imao namjeru da uništi bosanske Muslimane iz Srebrenice kao značajan dio zaštićene grupe Muslimana u Bosni i Hercegovini. Shodno tome, Vijeće je konstatovalo da je optuženi imao namjeru da ostvari

cilj udruženog zločinačkog poduhvata vezanog za Srebrenicu počinjenjem krivičnog djela genocida i da je bio učesnik tog UZP-a.

Što se tiče udruženog zločinačkog poduhvata vezanog za uzimanje talaca, Vijeće je konstatovalo da je UZP postojao od otprilike 25. maja 1995., kada su započeli vazdušni napadi NATO-a na ciljeve bosanskih Srba, do otprilike 24. juna 1995., kada su na slobodu pušteni posljednji pripadnici UN-a. Svrha ovog UZP-a bila je zarobljavanje pripadnika UN-a u raznim dijelovima Bosne i Hercegovine i njihovo zatočenje na strateškim vojnim lokacijama kako bi se NATO spriječio da izvrši daljnje vazdušne napade na vojne ciljeve bosanskih Srba.

Učesnici udruženog zločinačkog poduhvata uzimanja talaca bili su članovi Glavnog štaba VRS-a; komande korpusa VRS-a; Radovan Karadžić; i Nikola Koljević.

Ovi učesnici su se sami angažovali na ostvarenju zajedničkog cilja i u tu svrhu su koristili ljudstvo VRS-a, uključujući i pripadnike vojne policije. Vijeće je razmotrilo naređenja izdata u tu svrhu i njihovo provođenje; obaveze izvještavanja koje su imali učesnici UZP-a; i njihove izjave. Osim toga, Vijeće je konstatovalo da su učesnici UZP-a dijelili namjeru da se ostvari zajednički zločinački cilj.

Vijeće je, nadalje, konstatovalo da je optuženi značajno doprinio zajedničkom cilju UZP-a. Optuženi je s uzimanjem talaca bio tijesno povezan od otprilike 25. maja 1995. i tokom svake faze tog poduhvata. Naredio je jedinicama VRS-a da zatoče pripadnike UNPROFOR-a i da ih drže na potencijalnim ciljevima vazdušnih napada NATO-a. Isto tako, naredio je puštanje na slobodu pripadnika UNPROFOR-a i obavijestio jednog predstavnika UNPROFOR-a da njihovo puštanje na slobodu zavisi od prestanka vazdušnih napada. Vijeće je konstatovalo da je doprinos optuženog udruženom zločinačkom poduhvatu vezanom za uzimanje talaca bio od ključnog značaja za ostvarenje cilja UZP-a.

Na osnovu izjava i ponašanja optuženog tokom incidenata u vezi s uzimanjem talaca Vijeće je konstatovalo da je optuženi imao namjeru da se ostvari cilj UZP-a vezanog za uzimanje talaca i da se zarobe pripadnici UN-a i zatoče na strateškim vojnim lokacijama kako bi se NATO spriječio u pokretanju daljnjih vazdušnih napada. Vijeće je konstatovalo da su izjave optuženog, konkretno u vezi sa sudbinom pripadnika UNPROFOR-a, zapravo predstavljale prijetnje da će pripadnici UN-a i dalje biti držani u zatočenju ili da će biti ubijeni i da se tim prijetnjama htjelo zaustaviti vazdušne napade. Vijeće je konstatovalo da je optuženi bio učesnik UZP-a vezanog za uzimanje talaca.

Nakon što je sažeto iznijelo svoje konstatacije, Vijeće će sada izreći presudu.

Iz razloga sažeto iznijetih na ovom zasjedanju, nakon što je razmotrilo sve činjenice, dokaze i argumente strana u postupku, uzevši u obzir Statut i Pravilnik, te na osnovu činjeničnih i pravnih konstatacija iznesenih sa svim pojedinostima u pismenoj presudi, Vijeće utvrđuje da Ratko Mladić:

NIJE KRIV po tački 1, genocid; i

JESTE KRIV, kao učesnik raznih udruženih zločinačkih poduhvata, po sljedećim tačkama:

tačka 2, genocid;

tačka 3, progon, zločin protiv čovječnosti;

tačka 4, istrebljivanje, zločin protiv čovječnosti;

tačka 5, ubistvo, zločin protiv čovječnosti;

tačka 6, ubistvo, kršenje zakona i običaja ratovanja;

tačka 7, deportacija, zločin protiv čovječnosti;

tačka 8, nehumano djelo prisilnog premještanja, zločin protiv čovječnosti;

tačka 9, terorisanje, kršenje zakona i običaja ratovanja;

tačka 10, protivpravni napadi na civile, kršenje zakona i običaja ratovanja;

i

tačka 11, uzimanje talaca, kršenje zakona i običaja ratovanja.

Pri odlučivanju o odgovarajućoj kazni koju treba izreći, Vijeće je uzelo u obzir težinu krivičnih djela za koja vam je utvrđena krivica. Zločini koje ste počinili među najstrašnijim su zločinima poznatima čovječanstvu i uključuju genocid i istrebljivanje kao zločin protiv čovječnosti.

Što se tiče olakšavajućih okolnosti, odbrana se pozivala na razne okolnosti, uključujući vaše dobrohotno postupanje s nekima od žrtava i pomoć koju ste im pružili; vaš dobar karakter; vaše smanjene mentalne sposobnosti, loše zdravlje i odmaklu dob.

Iz razloga koji se iznose u Presudi, Vijeće smatra da većina tih olakšavajućih faktora koje je iznijela odbrana imaju malu ili nikakvu težinu.

Zbog zločina koje je počinio Vijeće osuđuje Ratka Mladića na doživotnu kaznu zatvora.

Izvolite sjesti.

Ovim je završeno izricanje presude. Vijeće zaključuje zasjedanje.
